

Perspectievennota 2026 - 2030

Waterschap Rijn en IJssel

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
	Regeerprogramma	4
	Waterbeheerprogramma	5
	Nieuw karakter PPN	5
	Leeswijzer	5
2	Strategische ontwikkelingen en grote opgaven	7
3	Stand van zaken inhoudelijke thema's	9
	Klimaatrobuust Gebied (KG)	9
	Veilig gebied (VG)	10
	Gezonde leefomgeving	11
	Circulair & Klimaatneutraliteit (C&KN)	12
	Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie	14
4	Kaders voor de begroting en financiële uitgangspunten en consequenties	16
	Meerjarig financieel perspectief	17
	Bijlage 1 - Inhoudelijke toelichting op de thema's en financiën	18
	Klimaatrobuust gebied (hoofdstuk 3 in PPN)	18
	Watersysteem op orde	18
	Voorraadbeheer	18
	Koers Stad en Dorp	19
	Neerslagextremen	20
	Veilig gebied (hoofdstuk 3 in PPN)	21
	Beheer op Maat	21
	Inzicht in sterke keringen	22
	Versterkingen waterkeringen	22
	Aangrenzend areaal	22
	Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening	22
	Overstromingsinformatie	22
	Gezonde Leefomgeving (hoofdstuk 3 in PPN)	24
	Beheer en onderhoud van watergangen en afvalwaterketen	25
	Kaderrichtlijn Water (KRW)	26
	Natuurwateren	27
	Richtlijn Stedelijk Afvalwater	27
	Biodiversiteit	27
	Circulair & Klimaatneutraliteit (hoofdstuk 3 in PPN)	28
	Circulaire economie	28
	Circulair inkopen en werken	28
	Grondstoffen	28
	Water op maat (water als grondstof)	28
	Klimaatneutraliteit	29
	Energieneutraliteit	29
	Emissiereductie broeikasgassen	29
	Klimaatneutraal inkopen en werken	30
	Inzet energietransitie in de regio	30
	Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie (hoofdstuk 3 in PPN)	31
	Open & Transparant	31
	Betrouwbaar & Voorspelbaar	31
	Toekomstgericht werken	32
	Kr8 33	
	Financiële uitgangspunten en consequenties (hoofdstuk 4 in PPN)	34
	Meerjarig financieel perspectief	34

Per programma 36

1 Inleiding

Met de Perspectievennota 2026-2030 (PPN) verkent het waterschapsbestuur de beleidsmatige en financiële kaders voor de middellange termijn. De basis hiervoor is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) en het bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (9 mei 2023). De PPN prioriteert en concretiseert de beschreven doelen en activiteiten. Waar relevant kunnen doelen en hun haalbaarheid ook worden heroverwogen als externe omstandigheden daar aanleiding toe geven. In de PPN worden jaarlijks beleidskeuzes integraal afgewogen. Na vaststelling van de PPN worden de kaders concreet uitgewerkt in de begroting en de bijbehorende meerjarenraming.

Vanuit wet- en regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) is in de toekomst een begroting en meerjarenraming voor 5 jaar nodig; voor deze PPN wordt daarom vijf jaar vooruitgekeken, tot en met 2030. Hiermee hebben we drie jaar in de PPN die geen onderdeel zijn van de WBP-planperiode. Voor deze jaren is de ambitie zoals geformuleerd in het WBP, geëxtrapoleerd. Dat wil zeggen dat we uitgaan van de beleidskaders en ambities zoals deze verwoord zijn in het WBP en geen rekening houden met meer of andere opgaven.

Regeerprogramma

Op 13 september 2024 heeft het [kabinet-Schoof](#) het Regeerprogramma gepresenteerd. [Op 3 juni 2025 is het kabinet gevallen, de consequenties daarvan zijn nog niet inzichtelijk.](#) De belangrijkste elementen voor het waterschap uit [het oude regeerprogramma](#) zijn:

- Voor de Landbouw wil men de derogatie terug en derogatievrije zones beperken tot stikstofgevoelige N2000-gebieden, de bufferstroken verkleinen en stikstof- en fosfaatnormen in oppervlaktewater in lijn brengen met België en Duitsland. Inmiddels is duidelijk dat de derogatie afloopt na 2025.
- Voor Natuur en stikstof kiest het kabinet ervoor om in te zetten op landbouwinclusieve natuur, de stikstofaanpak wordt herzien door de natuurvergunningen anders te verlenen, het afschaffen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het bijbehorende Transitiefonds, het handhaven van de gebiedsgerichte aanpak en het herijken van het N2000-netwerk. In het voorjaar van 2025 heeft de ministeriële commissie Economie & Natuurherstel een hernieuwde aanpak voor stikstof en natuur gepresenteerd. De belangrijkste punten daaruit zijn een beoogde aanpassing van het vergunningenstelsel, beëindigings- en extensiveringsregeling voor landbouwbedrijven, zoneringen rond de Veluwe en de Peel en verdere structurele inzet op agrarisch natuurbeheer.
- Voor Klimaat en energie (incl. Klimaatadaptatie) blijft men inzetten op dezelfde doelen voor klimaatmitigatie en –adaptatie, het doorvoeren van een korting op het Klimaatfonds, meer regie op netcongestie, een actualisatie van de adaptatie-aanpak (gevolgen verdroging, beschikbaarheid zoetwater, waterbergingen), een actualisatie van het programma Ruimte voor de Rivier (Ruimte voor de rivier 2.0) en een herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Daarnaast zien we dat het dossier Kaderrichtlijn Water (KRW) nauwelijks is benoemd. Voor het thema 'Water en Bodem sturend', dat door het vorige kabinet zo scherp is neergezet, lezen we dat het nieuwe kabinet dat verzacht tot 'rekening houden met water en bodem' en dat dit zich zal beperken tot enkel de toekomstbestendige woningbouw.

Duidelijk is dat deze ontwikkelingen het werkgebied van het waterschap zal raken. De exacte doorwerking van al deze elementen wordt pas duidelijk in de uitwerkingen van de plannen van de verschillende departementen. In afwachting hiervan zijn bovenstaande punten voor zover relevant voor deze PPN, zoveel mogelijk meegenomen.

Waterbeheerprogramma

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 staat beschreven wat voor deze periode de doelen zijn in ons beheergebied en hoe het waterschap deze wil halen. Naast het uitvoeren van kerntaken zijn het aanpassen van de leefomgeving aan de gevolgen van klimaatverandering en waterveiligheid de grootste prioriteiten. Ook een schone leefomgeving, een circulaire economie en de energietransitie staan hoog op de agenda. Dit heeft geleid tot vier inhoudelijke thema's:

- Veilig gebied
- Klimaatrobust gebied
- Gezonde leefomgeving
- Circulaire economie en Energietransitie

Uit het Bestuursakkoord

De basis voor dit bestuursakkoord is dat we de huidige richting (Waterbeheerprogramma 2022-2027) als uitgangspunt nemen, en dit nadrukkelijk **met** en **in samenspraak** met de inwoners, bedrijven, maatschappelijk organisaties en medeoverheden in ons gebied willen doen. Als er één ding is dat we zien als we naar de toekomst kijken, is dat we onze partners nodig hebben.

Daarnaast is vanaf PPN 2024 Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie opgenomen als nieuw bestuurlijk thema.

De voorliggende PPN is opgesteld vanuit deze 5 thema's en concretiseert voor de periode 2026 – 2030 de activiteiten en inspanningen die bijdragen aan het behalen van de vastgestelde doelen.

Nieuw karakter PPN

In januari 2025 heeft een evaluatie van het Bestuursakkoord plaatsgevonden. Daarin is afgesproken dat de PPN voortaan een strategischer karakter krijgt dan voorheen. Als uitwerking daarvan is onder meer een intensiever traject met het **Algemeen Bestuur** (AB) doorlopen. Een uitvloeisel van het nieuwe karakter van de PPN, is dat deze ook een risicoparagraaf en inbreng voor de strategisch voortrollende agenda bevat, waarin de verwachte bestuurlijke onderwerpen voor de komende periode benoemd staan. Het AB heeft hier zelf actief op meegedacht.

Uit de evaluatie van het Bestuursakkoord

18. Er zal verkend worden op welke manier de PPN een strategischer, beschouwender karakter kan krijgen, en minder als pré-begroting wordt benaderd (bij voorkeur direct bij de komende PPN).

Leeswijzer

De opbouw van de PPN is gebaseerd op het Waterbeheerprogramma. In hoofdstuk 2 wordt een actualisatie van de omgevingsanalyse toegelicht, uitmondend in strategische opgaven en inbreng voor de bestuurlijke strategische agenda. Dit traject is middels meerdere sessies met het AB doorlopen. In hoofdstuk 3 worden de vier thema's uit het WBP, aangevuld met het vijfde thema Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie, één voor één bondig doorgelopen. Hierbij wordt geschetst in hoeverre het waterschap binnen het thema op koers ligt, in hoeverre er afwijkingen zijn ten opzichte van WBP-doelstellingen en welke

ontwikkelingen worden verwacht.

Voor de vijf thema's is in de bijlage een nadere toelichting opgenomen. Hierbij wordt ingegaan op het meerjarenperspectief per onderwerp, gerelateerd aan de WBP-doelstellingen. Ook wordt op hoofdlijnen een doorkijk gemaakt naar de begroting 2026. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de financiële uitgangspunten en consequenties. Ook voor dit hoofdstuk is in de bijlage een nadere toelichting opgenomen. Tezamen levert dit de Perspectievennota 2026-2030 op.

Voor alle thema's zijn de beleidsdoelstellingen gecodeerd om daarmee inzichtelijk te maken in welk beleidsdocument en in welk jaar deze doelstellingen vastgesteld zijn. Hieronder zijn een aantal voorbeelden uitgewerkt.

WBP-GL-0x	WBP: Waterbeheerprogramma 2022-2027 GL: thema Gezonde Leefomgeving
BA-03	BA: Bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (2023)
PPN-KG-01	PPN 2025: Perspectievennota 2025-2030 KG: thema Klimaatrobuust Gebied

2 Strategische ontwikkelingen en grote opgaven

Om een goede vooruitblik te maken naar de komende jaren, is het belangrijk om ontwikkelingen om ons heen scherp te hebben. Jaarlijks maakt het waterschap een omgevingsanalyse om in beeld te brengen wat de nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen zijn voor ons waterschap en welke opgaven er op ons afkomen.

Strategische ontwikkelingen

Hierbij wordt vanuit demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en natuurlijke omgeving en politiek-juridisch perspectief naar relevante ontwikkelingen voor het waterschap gekeken. Op basis van een voorzet van de ambtelijke organisatie (zie onderstaande figuur) is een bestuurlijk gesprek gevoerd (AB 7 april 2025) over de geïdentificeerde ontwikkelingen. Voor de strategische ontwikkelingen is ervoor gekozen om ze op te nemen in de strategische agenda zoals die is benoemd in het bestuursakkoord. Op deze strategische agenda staan de onderwerpen waarop het bestuur de komende periode graag een verdiepend gesprek wil. Geïdentificeerde risico's die de realisatie van onze doelen kunnen beïnvloeden worden opgenomen in de risicoparagraaf van deze PPN.

Er is bewust gekozen om de strategische ontwikkelingen nu nog niet te verwerken in deze PPN. Dit zijn immers grote ontwikkelingen die we op dit moment nog niet voldoende scherp in beeld hebben en het bestuur de komende periode graag bespreekt. Een deel van de onderwerpen komt mogelijk ook terug in het proces van totstandkoming van het nieuwe WBP voor 2028-2033.

Inbreng voor de strategisch voortrollende agenda

Op de volgende onderwerpen wil het Algemeen Bestuur graag in 2026-2027 een strategisch verdiepend gesprek voeren om samen de betekenis van deze ontwikkeling voor het waterschap scherper in beeld te krijgen.

1. Nieuwe afspraken water-noaberschap toekomstbestendig. Incl. koppelen doelen van anderen en cofinanciering, positie en geloofwaardigheid waterschap.
2. Waterkwaliteit (o.a. KRW), incl. Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de impact daarvan voor de komende decennia.
3. Klimaatrobustheid. Zoetwater beschikbaarheid, incl. Ruimte voor de Rivier 2.0 en de balans tussen droogte en natte perioden.

4. Weerbaarheid (technisch en inhoudelijk), De wereld waarin wij leven verandert, spanningen op het wereldtoneel lopen op, de maatschappij is in beweging. Hoe gaan wij hiermee om?

Risicoparagraaf

De volgende onderwerpen zijn benoemd als concrete risico's, externe ontwikkelingen die we niet kunnen beïnvloeden en die de voortgang van realisatie van de waterschapdoelen kunnen beïnvloeden.

1. Inflatie schommelingen
2. Uitblijven vergunningen t.g.v. stikstofproblematiek
3. Netcongestie
4. Wegvallen cofinanciering
5. Effecten van Gedragscode Flora en Fauna

Grote lange termijnopgaven

Naast nieuwe ontwikkelingen zijn er op dit moment een aantal grote lange termijn opgaven die het waterschap de komende decennia (2025-2050) zal moeten beetpakken en prioriteren. Het betreft hier de:

- De grote HWBP-opgave ([Hoogwaterbeschermingsprogramma](#)) die doorloopt tot 2050
- De benodigde aanpassingen in het watersysteem als gevolg van de klimaatverandering
- De noodzakelijk aanpassingen in de afvalwaterketen als gevolg van de nieuwe Europese richtlijn stedelijk afvalwater, KRW en vervangingsopgaven

Deze opgaven zijn in het proces van de PPN voor een eerste keer expliciet geadresseerd en besproken (AB bijeenkomst 12 mei 2025). Alle drie de opgaven vragen afzonderlijk een ordergrootte van investeringen van tussen 500 miljoen tot 1.000 miljoen euro over een periode van 25 jaar en zullen daarmee veel gaan vragen van de organisatie en samenleving. In het nieuwe WBP 2028-2033 zal het waterschap deze opgaven nader moeten concretiseren en duiden en een eerste prioritering van deze opgaven moeten gaan vormgeven.

3 Stand van zaken inhoudelijke thema's

Klimaatrobuust Gebied (KG)

Wat staat er in het WBP?

Onze ambitie is om richting 2050 wendbaar invulling te geven aan het beheer, het onderhoud en de inrichting van het regionaal watersysteem. Dit doen we in combinatie met aanpassingen in gebruik en inrichting van de omgeving, zodat jaarrond een optimale balans tussen te nat en te droog wordt bereikt en tegelijkertijd inwoners, bedrijven en medeoverheden voldoende weerbaar zijn tegen de onvermijdelijke gevolgen van extreem weer.

Beleidsdoelstellingen

WBP-KG-01	We houden het watersysteem op orde en zorgen dat we aan de normen blijven voldoen in landelijk en stedelijk gebied.	
WBP-KG-02	We werken toe naar een andere balans van vasthouden-bergen-afvoeren (voorraadbeheer), rekening houdend met de meest recente inzichten over de snelheid van klimaatverandering.	
WBP-KG-03	Wij investeren gebiedsbreed in een toename van de veerkracht, anticiperend op de nieuwe inzichten over de snelheid van klimaatverandering richting 2050.	
WBP-KG-04	We pakken daarvoor een agenderende rol in de integrale aanpak, samen met omgevingspartners, om te komen tot een nieuwe inrichting.	
WBP-KG-05	We zetten in op de verdere ontwikkeling van onze instrumenten (hydrologische modellen en meetnetten) en intensiveren de kennisontwikkeling.	
BA-KG-01	We werken aan een veerkrachtig, klimaatrobuust watersysteem dat is aangepast aan de weersverandering zoals droogte en extreme neerslag, de effecten van klimaatverandering, die steeds sneller voelbaar worden.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-KG-01	We maken de opgaven in steden en dorpen die door het veranderende klimaat steeds groter worden, inzichtelijk en pakken de wateroverlast aan, optimaliseren de grondwaterbalans en verbeteren de waterkwaliteit.	Aangevuld op basis van PPN 2025

In hoeverre zitten we op koers?

In hoofdlijn maken we de ambities en doelstellingen waar en zitten we daarmee goed op koers voor de opgave Klimaatrobuust Gebied.

De omvang van de cofinanciering van Rijk en provincies voor de integrale aanpak in de focusgebieden is nog steeds onzeker, nadat in 2024 duidelijk werd dat er geen middelen beschikbaar komen vanuit het Transitiefonds voor het landelijk gebied. Die onzekerheid leidt tot nog toe tot stagnatie in de planvorming en kan uiteindelijk een risico vormen voor de voortgang van de uitvoering van de droogtmaatregelen en het doelbereik.

Begin 2025 is de Koers Stad en Dorp door het AB vastgesteld. De koers omvat een eenduidige visie en aanpak van onze opgaven in stedelijk gebied voor ons hele werkgebied. Op basis van de koers stellen we met iedere gemeente een samenwerkingsagenda op.

De overheden en maatschappelijke partners in de bestuurlijke samenwerking Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers hebben zich met het programmaplan 2025-2026 begin 2025 gecommitteerd aan het vervolg van de samenwerking aan een klimaatbestendige regio. De basis voor de uitvoering van maatregelen en projecten is de

afgelopen jaren gelegd, en dat moet nu leiden tot (meer) resultaat. Dat willen de partners concreet realiseren via 8 sleutelprojecten en -gebieden, het opstellen en borgen van een meerjarenprogrammering (minimaal 10 jaar), het verankeren van bodem en water sturend in het beleid van de partners en een scopeverbreding met (bovenregionale) neerslagextremen.

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Klimaatrobuust Gebied

- Inhoudelijk: Koers Stad en Dorp (2025), vervolgprogramma [Elke Druppel De Grond In](#) (EDDGI 2.0), gevolgen- en schadebeeld neerslagextremen opgeleverd in het kader van de ontwikkeling van de Koers Neerslagextremen.
- Financieel: cofinanciering vanuit de provincie en Rijk is een onzekere factor.
- Beleidsmatige context: 'Water en bodem sturend' is op landelijk niveau door het nieuwe Kabinet afgezwakt tot 'rekening houden met water en bodem'.
- De koers Neerslagextremen is opgestart en wordt conform planning in de tweede helft van 2025 geagendeerd in het AB voor besluitvorming.

Veilig gebied (VG)

Wat staat er in het WBP?

De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze keringen en door continu inzicht in onze keringen. We voeren ons beheer op een duurzame wijze uit en werken aan behoud en verhoging van de biodiversiteit van de dijken. Onze ambitie is dat in 2050 onze keringen voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid, en dat we daarbij wendbaar inspelen op ontwikkelingen. Daarnaast hebben we een sterke adviesrol in de ruimtelijke ordening en zijn we een sterke partner in de calamiteitenbestrijding.

Beleidsdoelstellingen

WBP-VG-01	Beheer op maat: we voeren de zorgplicht uit conform de ambities die we hiervoor geformuleerd hebben.	
WBP-VG-02	We hebben inzicht in de sterkte van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-03	We zorgen voor de versterking van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-04	We hebben zicht op en sturen op ontwikkelingen in het aangrenzend areaal.	
WBP-VG-05	We zijn een sterke adviseur in de ruimtelijke ordening.	
WBP-VG-06	Voor als de dijken breken: we hebben een effectieve crisisorganisatie.	
BA-VG-01	De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze dijken/keringen en door continu inzicht in het functioneren van onze dijken/keringen.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

Het hoofddoel van 2050 – onze keringen voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid – komt vooralsnog niet in gevaar. De projecten en planning zoals opgenomen in het WBP lopen als voorzien. Het versterkingsprogramma voor de regionale keringen moet nog worden opgestart, dit gaat over de WBP-periode heen.

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Veilig gebied

- Inhoudelijk: De Raad van State heeft diverse uitspraken gedaan over stikstof en grote projecten. Mogelijk hebben deze invloed op onze dijkversterkingsprojecten. Er ligt een risico op een stuwmeer van vergunningaanvragen bij de provincie, dat kan leiden tot vertragingen.
Zorgplicht centraal is een nieuwe ontwikkeling, met een nieuw inspectiekader.
- Financieel: de toevoeging van de extra financiële middelen voor de periode 2026-2030 zal in deze PPN zijn eerste financiële doorwerking krijgen
De 10% projectgebonden eigen bijdrage (PGEB) voor HWBP-projecten wordt strikter nageleefd. Over de wijze van borging heeft het college reeds besloten.
Voorfinanciering van projecten wordt minder aantrekkelijk vanwege hoge rentelasten.
- Beleidsmatig: 'Water en bodem sturend' is op landelijk niveau door het nieuwe Kabinet wat afgezwakt tot 'rekening houden met water en bodem'. Deze beleidslijn heeft impact op het profiel van vrije ruimte voor keringen.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Geen afwijkingen.

Gezonde leefomgeving

Wat staat er in het WBP?

Als waterschap dragen we bij aan een schoon en gezond watersysteem voor de mensen en de natuur in het gebied. Wij streven ernaar dat het water in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies en dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid. Ons doel is een oppervlaktewatersysteem te bereiken dat optimaal is voor ecologisch functioneren en biodiversiteit en natuurwaarden daarbinnen en -buiten bevordert.

Beleidsdoelstellingen

WBP-GL-01	We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen).	
WBP-GL-02	We geven invulling aan de maatregelen voor de KRW- en HEN/SED wateren (nu Natuurwateren).	
WBP-GL-03	We beschermen de kwaliteit van onze overige wateren om achteruitgang te voorkomen.	
WBP-GL-04	We stimuleren en beïnvloeden andere partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van de gewenste waterkwaliteitsdoelen.	
WBP-GL-05	We faciliteren en stimuleren ontwikkeling en kennis op het gebied van bodemverbetering en zuiveringstechnieken.	
BA-GL-01	Ons doel is een watersysteem te bereiken dat functioneert om de functies natuur, stedelijk gebied en vruchtbare landbouwgronden te bedienen. We streven naar schoon water dat in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-GL-2024	Een grotere biodiversiteit op grondstroken aangrenzend aan onze watergangen, eigen terreinen en kades wordt nagestreefd, i.s.m. de ambitie Biodiversiteit en Visie op onderhoudspaden. In de jaren 2024-2029 wordt de eerste 70 km als pilot brede onderhoudspaden gerealiseerd.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

In de programmering van projecten geeft het waterschap prioriteit aan het uitvoeren van maatregelen die nodig zijn voor het tijdig realiseren van de KRW-doelen. Het waterschap doet daarmee wat het beloofd heeft. Hiervoor is alle beschikbare capaciteit van mensen en

middelen nodig. Binnen de afvalwaterketen ligt de focus op aanpassing van de RWZI's Winterswijk, Lichtenvoorde, Ruurlo, Aalten en Etten. De aandacht binnen watersysteem gaat vooral uit naar inrichtingsmaatregelen in de Grote Beek en de Groenlose Slinge. Daarmee komt het uitvoeren van maatregelen in de Natuurwateren in de knel en kan het waterschap niet alle doelen die gesteld zijn voor de Natuurwateren voor het eind van de planperiode realiseren. Bij de realisatie van zowel de watersysteemmaatregelen voor de KRW als maatregelen voor Natuurwateren vormt cofinanciering door de provincie een aandachtspunt.

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema gezonde leefomgeving

- Inhoudelijk: Uit de landelijk KRW Tussenevaluatie is nogmaals duidelijk geworden dat ons waterschap de KRW-doelen niet overal haalt. Er worden aanvullende activiteiten opgezet om doelbereik dichterbij te brengen. Inschatting is dat er voor 2026 aanvullende middelen nodig zijn voor deze extra impuls.
Het aantal woningen en bedrijventerreinen in ons beheergebied blijft toenemen, en daarmee de druk op onze zuiveringen en het realiseren van KRW-doelen.
Het stikstofdossier geeft onzekerheden in de vergunningverlening van onze realisatieprojecten.
- Financieel: Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is vervangen door het programma Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN). De financiële middelen binnen RLN zijn beperkt en het is nog niet duidelijk in hoeverre het waterschap hiervan gebruik kan maken.
- Beleidsmatig: Vanaf 2025 is de herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater van kracht. Voor de volgende planperiode(s) heeft deze richtlijn aanzienlijke invloed op het investeringsvolume voor onze zuiveringen.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

De beleidsdoelstellingen zijn ongewijzigd, namelijk voldoen aan de KRW Richtlijn en andere Europese en Nationale regelgeving. Wel is de verwachting dat in de toekomst aanvullende maatregelen nodig zijn om blijvend te voldoen aan de (herziene) regelgeving; hiervoor zal, als hier meer duidelijkheid over is, besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd. Dit geldt met name voor de nieuwe opgave in het kader van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Klimaatverandering kan een reden zijn om de doelen voor de KRW-waterlichamen en Natuurwateren aan te passen. Deze aanpassingen bereiden we in samenhang met het thema Klimaatrobust deze planperiode voor en leggen we vast in het volgende WBP (2028-2033).

Circulair & Klimaatneutraliteit (C&KN)

Bij het vaststellen van de visie en strategie in september 2023, is de naam van dit thema gewijzigd in 'circulair & klimaatneutraliteit'.

Wat staat er in het WBP?

Wij willen in het uitvoeren van onze primaire taak zoveel mogelijk bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarbij willen we in 2050 onderdeel zijn van een 100% circulaire economie waarin we onze taken klimaatneutraal uitvoeren. Hiervoor moeten we zoveel mogelijk onze grondstofbehoefte beperken en zorgen dat er geen sprake is van waardevermindering van grondstoffen. De afvalstromen moeten zo klein mogelijk zijn. En bovenal: we moeten met onze werkwijze zorgen voor minder emissie van broeikasgassen.

Beleidsdoelstellingen

WBP-C&KN-01	Energietransitie: in 2025 zijn we energieneutraal.	
WBP-C&KN-02	Voor Circulariteit zetten we in op waar we als waterschap onderscheidend kunnen zijn: - Voor het Circulair bouwen van assets maken we slim gebruik van de markt. - De focus voor dit onderwerp ligt op onze primaire processen, waarbij we vooral zoeken naar de maatregelen die het meest kosteneffectief zijn. - In de ondersteunende processen (huisvesting, facilitair) stellen we ons volgend op.	
WBP-C&KN-03	We zijn in staat om goed invulling te geven aan de doelstellingen uit Klimaatakkoord en Grondstoffenakkoord.	
WBP-C&KN-04	~~Voor emissiereductie werken we een visie en strategie uit en pakken we de kansen van laaghangend fruit~~	Afgerond
BA-C&KN-01	We voeren maatregelen uit om klimaatverandering tegen te gaan en milieubewust te werken. Wij willen de effecten van klimaatverandering (en de effecten daarvan op weersextremen) beperken door in te zetten op circulair werken en duurzame energieopwekking om energieneutraal te zijn.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

Circulair: het ambitieniveau ligt voor de korte termijn minder hoog dan bij klimaatneutraliteit. Vooral omdat het handelingsperspectief om toe te werken naar circulariteit nog volop in ontwikkeling is. In de visie en strategie zijn beperkt maatregelen toegezegd, doelen hebben vooral betrekking op de transitie naar circulair bouwen en enkele initiatieven voor winning van grondstoffen. Qua doelen liggen we op koers. Tegelijkertijd ligt er een vertraging m.b.t. circulair bouwen, omdat 2024 is benut voor het opstellen van een plan van aanpak en draagvlak creëren voor andere manieren van werken. Invulling van capaciteit voor deze opgave verdient extra aandacht.

Klimaatneutraal: In hoofdlijn liggen we op koers met de ambitie (en deels wettelijke verplichting) om klimaatneutraal te zijn. Op onderdelen vinden afwijkingen plaats; een aantal projecten hadden we al in uitvoering willen hebben, waar dat nu nog niet het geval is. Dit resulteert in indicatief 20% doelbereik dat later wordt bereikt door uitgestelde projecten. Belangrijkste oorzaak van dit uitstel is de beperkte uitvoeringscapaciteit in projecten, die voortkomt uit bewuste keuzes voor prioritering van de inzet op instandhouding t.o.v. maatregelen op duurzaamheidsambities. Het waterschap is sinds eind 2023 circa 90% energieneutraal en in 2027 zal dit toenemen tot meer dan 100% energieneutraal.

De visie en strategie van circulair en klimaatneutraliteit heeft een looptijd t/m 2027. Deze visie wordt daarom vóór 2028 herijkt.

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Circulair en Klimaatneutraliteit

- Inhoudelijk:
  - Het stikstofdossier heeft invloed op het tempo waarin beleidsdoelstellingen worden behaald, omdat we er zelf mee bezig zijn in de uitvoering (emissieloos bouwen) en in de vergunningverlening, waar we afhankelijk van zijn.
  - Netcongestie legt beperkingen op voor toekomstige aanpassingen aan RWZI's, waaronder de opwek van duurzame energie, uitfaseren van [warmtekracht-koppelingen](#) (WKK's) en extra zuiveringsstappen.

- Circulaire economiewet ([CE-wet](#)): in april 2024 heeft de Tweede Kamer een hoofdlijnennotitie behandeld. Hierin zijn onder andere de stappen benoemd om te komen tot de boogde CE-wet.
- Financieel: geen.
- Beleidsmatig: de organisatieontwikkeling Kr8; er gaat capaciteit teruggeschroefd worden, exacte impact is nog niet compleet helder. Koers Stad en Dorp (2025) heeft impact voor de waterketen.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Geen afwijkingen.

Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie

Wat staat er in het WBP?

Dit 5^e thema staat niet in het WBP 2022-2027. Voortgang is niet te relateren aan normen of gestelde doelen voor deze planperiode.

Wat interne organisatie betreft is er in de vorige Perspectievennota voor het eerst een link gemaakt met het WBP. Onze organisatie is toen vooral bezien vanuit wendbaarheid: “we zien veel mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan andere maatschappelijke thema’s, zoals economie, recreatie en cultuurhistorie en we zien nieuwe mogelijkheden voor het uitvoeren van onze taken”. Toekomstbestendigheid wordt niet alleen bepaald door flexibiliteit. In een steeds dynamischer omgeving kan robuustheid ook van waarde zijn. We zien dat de betrouwbaarheid en kwaliteit van bestaande processen en producten, met speciale aandacht voor informatievoorziening, een steeds grotere rol gaat spelen in het vertrouwen van de burger in ons als overheid.

Beleidsdoelstellingen

BA-T&WO-01	We realiseren ons dat we de middelen, kennis, ervaring en professionaliteit die aanwezig is in de organisatie op de juiste, efficiënte wijze moeten inzetten. We blijven daarbij aandacht houden voor de samenhang tussen de omvang van de organisatie, de ontwikkeling van de totale loonsom, verhouding tussen eigen personeel en inhuur, organisatiecultuur, span-of-control en beschikbaarheid van goed personeel, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt een blijvende zorg is.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-T&WO-01	We verzamelen gegevens steeds gericht, krijgen meer mogelijkheden voor voorspellende analyse, en passen de kennis die dit oplevert in onze processen toe. We toetsen onze eigen waarneming aan data, we begeleiden en onderbouwen onze besluiten met data en we begrijpen ons gebied en haar inwoners nog beter door data. We veranderen de manier hoe we onze taken uitvoeren, communiceren, diensten leveren en informatie verwerken.	Aangevuld op basis van PPN 2025

In hoeverre zitten we op koers?

Als beleidsdoel is hierboven een passage uit het lopende WBP over bedrijfsvoering geadopteerd. De voortgang op dit beleidsdoel wordt bereikt door interne doorontwikkeling (Kr8). We werken aan een kleinere span-of-control en een organisatiecultuur met explicieter werken. In dat interne programma werken we ook aan een vernieuwd sturingsmodel om sneller en beter maatschappelijke mogelijkheden te kunnen benutten, om te verbeteren van kiezen en prioriteren en de capaciteit effectiever in te zetten. Daarnaast is recent de strategie digitale transformatie vastgesteld.

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Toekomstbestendige en wendbare organisatie

- Inhoudelijk:
  - Doorontwikkeling van de interne organisatie via Kr8;
  - Digitale transformatie (hoe richten we de organisatie zo in dat we snel, slagvaardig en daadkrachtig kunnen inspelen op digitale innovaties);
  - Toenemende 'verantwoordingsdruk' (certificering, audit-druk, governance-vraagstukken);
  - Vitale infrastructuur en weerbaarheid tegen fysieke en digitale dreigingen;
  - Huisvesting: vloerreparatie en vernieuwd huisvestingsconcept
- Financieel: geen.
- Beleidsmatig: De strategienota digitale transformatie is in maart 2025 bestuurlijk vastgesteld.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Digitale innovaties gaan steeds sneller. Deels zijn dit ontwikkelingen waar we in mee moeten. Deels kunnen we zelf kiezen waar we op inzetten. Met de strategie voor de Digitale Transformatie zetten we een stip aan de horizon (scenario Kotter).

Daarmee is nog geen brede invulling gegeven aan alle aspecten (informatiemanagement) die digitalisering met zich meebrengt. Om het risico op wetsovertredingen en imago van onbetrouwbare overheid te verkleinen is het belangrijk om digitalisering meer integraal te benaderen: waardengedreven implementeren van wetgeving rondom data en informatie, met oog voor zaken als informatieveiligheid, informatiebeheer en -betrouwbaarheid. Vanuit de Unie van Waterschappen worden de eerste voorbereidingen getroffen.

4 Kaders voor de begroting en financiële uitgangspunten en consequenties

In dit hoofdstuk worden de relevante financiële ontwikkelingen uitgewerkt met hun gevolgen voor het waterschap. Het gaat hierbij zowel om gevolgen voor de lasten, als voor de baten. De verkenning leidt tot de volgende kaders voor de komende begroting. In deze begroting worden ook de voorgestelde PPN-ontwikkelingen besloten.

Uit het Bestuursakkoord

Ieder van ons vindt betaalbaarheid belangrijk. Voor de bestuursperiode is een kader nodig om in het jaarlijks proces van perspectievennota en begroting, nieuwe ontwikkelingen te toetsen. Dit kader moet vanzelfsprekend in balans zijn met de inflatie. Het gaat er hierbij vooral om richting te geven aan wat wij acceptabel vinden, maar tegelijk staan we open voor de actualiteit; met deze werkwijze zorgen we voor de noodzakelijke flexibiliteit. We beogen om de tarieven mee te laten stijgen met de inflatie en we houden als toetsingskader de 3% per jaar aan.

Beeldvormend willen we als algemeen bestuur het gesprek over:

- Volume-systeem (heffing/tarief/WOZ) en nieuwe belastingsysteem

Kader voor begroting

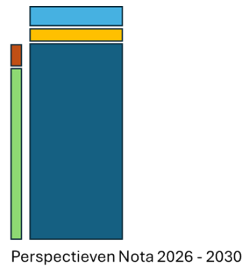
Baten

- De tarieven worden verhoogd om waterschapsbreed kostendekkend te worden.
- Voor het tarief watersysteemheffing leidt dit tot een tariefstijging van 6,25% voor 2026.
- Voor het tarief zuiveringsheffing leidt dit tot een tariefstijging van 6,25% voor 2026.

Lasten

- Inflatie van 2,6% o.b.v. het Centraal Economisch Plan 2025 van het [Centraal Plan Bureau](#) (CPB, feb 2025).
- Voor de personeelslasten wordt gerekend met een indexatie van 3,0% van de lonen. Dit is, op het moment van opstellen, een voorzichtige inschatting daar de cao-onderhandelingen nog afgerond moesten worden.
- Actualisatie van de grondstof- en energieprijzen gebeurt op basis van de meest waarschijnlijke inschatting.

Door de combinatie van deze verschillende aspecten gaan we uit van een percentage van 3% voor de Perspectievennota. Dit is een inschatting over de toekomst. We kijken hiermee vooruit en dat brengt altijd een mate van onzekerheid met zich mee. De huidige onrust op het wereldtoneel vergroot deze onzekerheid.

Legenda:	
■	Begroting 2025
■	Inflatie (3%)
■	Beleid met financiering
■	Nieuw beleid zonder financiering
■	Wijzigingen uit Burap

Deze PPN is financieel opgebouwd uit een aantal componenten. Dit betreft:

- Beleid waarvoor financiering reeds is gedekt. Dit betreft de begroting voor 2025, inclusief bovengenoemde inflatie;
- Wijzigingen die uit de Bestuursrapportage volgen;
- Nieuw beleid zonder financiering, zoals beschreven in deze PPN. De hoofdpunten hiervan zijn de Koers Stad en Dorp, Koers Digitale Transformatie en voor 2026 een stelpost voor de KRW.

De wijzigingen uit de Bestuursrapportage, inclusief het actualiseren van de belastingeenheden, tellen op tot een aanvullende benodigde financiering van € 858.000. Het nieuw en vastgesteld beleid zonder financiering leidt tot een aanvullend benodigd budget van € 3.800.000 voor 2026. Onderdeel van de lastenstijging is een groei van de organisatie van 17,7 fte. Dit is inclusief de effecten van EDGGI 2.0 die AB in december 2024 had vastgesteld en die nog niet in de begroting waren opgenomen. De tabellen die de financiën van deze PPN in meer detail weergeven zijn te vinden in bijlage 1.

Het genoemde percentage van 6,25% geldt als kader voor de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2026-2030. Dit betekent dat eventuele tegenvallers gevonden dienen te worden binnen deze tariefontwikkeling.

Verder is er een aantal grote lange termijnopgaven dat op ons waterschap afkomt de komende decennia (zeker tot 2050). Deze zijn reeds benoemd in hoofdstuk 2 en zijn niet meegenomen in de financiële doorrekening in deze PPN. Deze opgaven krijgen een plek in het totstandkomingsproces van het WBP 2028-2033.

Meerjarig financieel perspectief

Het meerjarig perspectief is opgesteld met als uitgangspunt de opgaven uit het WBP, de nieuwe beleidsontwikkelingen en het bestuursakkoord. De verwachte positieve resultaten worden volgens het duurzaam financieel beleid (DFB) toegevoegd aan de bestemmingsreserve DFB. Op dit moment zijn de beoogde toevoegingen aan deze reserve voldoende om de invoering van het componentenstelsel te bekostigen.

Gedurende de planperiode van de perspectievennota blijft onze financiële positie solide. Dit kan worden opgemaakt uit de volgende gegevens. Allereerst is de meerjarenbegroting sluitend. Vervolgens is de flexibiliteit van de begroting, het aandeel kapitaallasten t.o.v. van de totale lasten, ruim onder de 30%. Onze weerstandscapaciteit blijft gedurende de planperiode de vastgestelde € 5,0 miljoen. Op het moment van opstellen van dit document betekent dit dat onze weerstandsratio 1,1 is. En als laatste is de verwachte schuldquote lager dan eerder geprognosticeerd en laat deze gedurende de planperiode een daling zien.

Bijlage 1 - Inhoudelijke toelichting op de thema's en financiën

Klimaatrobuust gebied (hoofdstuk 3 in PPN)

Watersysteem op orde

Meerjarenperspectief

In 2027 is ons systeem op orde conform de toetsnormen.

Voorraadbeheer

Afwijkingen ten opzichte van het WBP

Het vervolg op de huidige 7 projecten in de focusgebieden Landgoederenzone Baakse Beek, de droogteaanpak op het Achterhoeks Plateau en het werken aan een duurzame winning in een klimaatrobuust watersysteem bij 't Klooster zijn (evenals ons Vervolgprogramma EDDGI) onderdeel van de sleutelprojecten/gebieden in het kader van het Programmaplan Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers 2025-2026.

Voor deze focusgebieden voor de integrale gebiedsaanpak wordt, ingezet op een provinciale bijdrage voor de droogte maatregelen. De onzekerheid over deze bijdrage leidt tot nog toe tot stagnatie in de planvorming en kan uiteindelijk een risico vormen voor de voortgang van de uitvoering van de droogtemaatregelen en het doelbereik.

Rond de zomer van 2025 neemt de provincie Gelderland in het kader van de Tussenbalans het besluit over de provinciale bijdrage aan de droogtemaatregelen in de periode 2025-2027. Als de provincie besluit tot een substantiële bijdrage aan droogtemaatregelen, dan kunnen wij in deze planperiode de huidige ingezette lijn met enige vertraging doorzetten. Mocht de provincie anders besluiten, dan volgt een heroverweging van de inzet van onze middelen in het licht van de doelstellingen van een duurzaam voorraadbeheer.

Als waterschap gaan we hoe dan ook door, maar afhankelijk van de hoogte van de provinciale bijdrage resulteert dat in het beoogde of een lager doelbereik. Als de provincie substantieel meedoet, zullen de bruto investeringen substantieel groeien en daarmee ook onze benodigde personele capaciteit voor de uitvoering.

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Kortetermijnmaatregelen:

In november 2024 heeft het AB de kredietaanvraag, impact op de exploitatiebegroting en de formatievraag voor 2025 en 2026 voor het vervolgprogramma EDDGI goedgekeurd. Het vervolgprogramma EDDGI is vanaf 2025 gestart en loopt t/m 2030. De scope van het vervolgprogramma EDDGI wordt uitgebreid met een meer gebiedsgerichte aanpak (ten opzichte van de vraaggestuurde aanpak in EDDGI fase 1), waarmee de investeringen binnen het programma groter worden. Daarbij wordt ingezet op het verkrijgen van cofinanciering van provincie en andere partijen.

Parallel aan deze investeringen in kortetermijnmaatregelen wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van ons eigen peilbeheer om meer water vast te houden en, in het verlengde hiervan, om te gaan met meer risico's op wateroverlast.

Lange termijnmaatregelen:

Via de Aanpak Droogte Achterhoek geven we -met onze partners- invulling aan de lange termijn verkenningen en bijbehorend handelingsperspectief. Als vervolg op de gebiedsbrede verdieping voor Achterhoek en Liemers en de ervaringen met de gebiedsspecifieke verdieping voor Winterswijk worden de verdiepende analyses voortgezet. Daarmee geven wij

vanuit onze expertise invulling aan 'Bodem en Water sturend' als input voor nieuwe ruimtelijke (stedelijke) ontwikkelingen en de aanpak van gebiedsopgaven. In 2026 wordt de verdiepende analyse voor het stroomgebied van de Oude IJssel opgeleverd, waarin in beeld gebracht wordt wat het handelingsperspectief is voor de gecombineerde opgaven van droogte en neerslagextremen.

Programmering integrale klimaataanpak focusgebieden:

De opgave voor voorraadbeheer is vastgelegd in de Koers Voorraadbeheer en voorlopig gekwantificeerd op 100 mm meer water vasthouden (orde grootte opgave). Deze richting is door onze partners omarmd in de Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers. Voor deze maatschappelijke opgave zijn maatregelen van ons en onze partners nodig over een lange periode (ca. 30 jaar). In de komende jaren zijn de activiteiten met name gericht op kortetermijnmaatregelen, gebiedsprocessen en verkenningen om meer helderheid te krijgen welke maatregelen of processen nodig zijn om deze transitie in het watersysteem te bewerkstelligen. Gaandeweg groeit daarmee deze planperiode het investeringsvolume, waarbij de huidige ontwikkelingen zoals het Regeerakkoord mogelijk betekenen dat cofinanciering van onze partners onder druk komt te staan. Daarbij hebben de volgende focusgebieden voor het waterschap prioriteit:

- Het Achterhoeks plateau
- Landgoederenzone
- Elke Druppel De Grond In (in het hele gebied)
- Duurzame drinkwaterwinningen in een klimaatrobust watersysteem (o.a. 't Klooster)

Het op orde krijgen van de gezamenlijke investeringen voor uitvoering van droogtmaatregelen in de focusgebieden in de periode 2026-2030 is essentieel om de benodigde versnelling in de uitvoering van de droogteaanpak te realiseren en daarmee het beoogde doelbereik. Zie ook de hierboven beschreven motivering van de afwijkingen ten opzichte van het WBP. Met provincie en andere regionale partners (gemeenten, veiligheidsregio) verkennen we in de risicodialoog aanvullende maatregelen voor gebieden met een grotere kwetsbaarheid.

Koers Stad en Dorp

In maart 2025 heeft het AB de Koers Stad en Dorp 2025-2034 vastgesteld. Dit vormt het strategisch kader voor de opgaven in het stedelijk gebied (steden en dorpen), de rol van het waterschap in relatie tot deze opgaven en de gezamenlijke agendavorming met gemeenten. De noodzaak voor de ontwikkeling van een koers voor het waterbeheer in stad en dorp ligt in de versnelde klimaatverandering en de toename van woongebieden en bedrijventerreinen in de komende decennia. Het is belangrijk om voor zowel bestaande als nieuwe steden en dorpen als voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zicht te houden op de wateropgaven en de rol die we als waterschap hierin hebben. Het gaat om de aanpak van wateroverlast, het optimaliseren van de grondwaterbalans en het verbeteren van de waterkwaliteit. In de aanpak van deze opgaven hebben wij een rol als eigenaar van het watersysteem en als partner en adviseur van de gemeente. In de koers beschrijven we ook onze rol als adviseur bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. In samenwerking met gemeenten en provincie Gelderland wordt een signaleringskaart voor water en bodem sturend bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen uitgewerkt. Dit is een nadere regionale uitwerking van de signaleringskaart van het Rijk. De toepassing van dit instrument leidt tot een aanscherping van onze rol in het kader van de weging van het waterbelang en vraagt om aanscherping van onze kaders en regelgeving.

Met de uitvoering van de Koers Stad en Dorp geven we invulling aan aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek 'Stedelijk water bij Rijn en IJssel 2023'.

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Op basis van de koers stellen we met iedere gemeente in de periode 2026-2030 een samenwerkingsagenda op.

De succesfactoren van de koers worden inhoudelijke gekoppeld aan de doelen uit het Waterbeheerprogramma m.b.t. het verbeteren van de waterkwaliteit en de aanpak van wateroverlast. Daarnaast zal het succes van de koers worden bepaald door de samenwerkingsagenda's die we met de gemeenten gaan opstellen. Het succes van de samenwerking kunnen we meten aan de hand van de hoeveelheid opgestelde samenwerkingsagenda's. De voor de uitvoering van de Koers Stad en Dorp benodigde middelen en formatie zijn opgenomen in de PPN.

Door klimaatverandering worden de wateropgaven in steden en dorpen groter. Door de toename van extreme buien ([neerslagextremen](#)) treedt er vaker wateroverlast op. Uit de simulaties (lokale stresstesten) die wij samen met gemeenten hebben uitgevoerd, komen meerdere aandachtsgebieden naar voren. Daarnaast zorgt de toenemende droogte voor een verslechtering van de waterkwaliteit. Vooral in steden en dorpen kan dit leiden tot risico's voor de volksgezondheid, zoals blauwalg en botulisme. Er treedt vaker stilstaand water op in vijvers en watergangen. Door stijgende temperaturen warmt het water op. Dalende grondwaterstanden hebben ook een negatief effect op het stedelijke groen.

Naast klimaatverandering verwachten we een toename van woongebieden en bedrijventerreinen in ons werkgebied. Tot 2030 zullen naar schatting 25.000 tot 30.000 woningen worden bijgebouwd en ook na 2030 zal de bouwopgave doorzetten. Dit vergt een grotere inspanning van onze adviesrol. De uitdaging is om het water- en bodemsysteem hierin een sturende factor te laten zijn, zowel in de locatiekeuze als op inrichtingsniveau. Een toename van woon- en werkgebieden leidt ook tot een toename van het aanbod van afvalwater op de RWZI's. Dit terwijl de lozingsruimte vanuit de Kaderrichtlijn Water en de Richtlijn Stedelijk Afvalwater onder druk staat. In onze strategie is het daarom van belang dat we gemeenten er nog meer van doordringen hoe groot de urgentie is en dat het belangrijk is om ons belang mee te laten wegen in keuze van rioleringsprojecten waar er wordt afgekoppeld.

[Neerslagextremen](#)

De 'koers Neerslagextremen' wordt volgens de huidige planning in de tweede helft van 2025 geagendeerd voor besluitvorming door het AB. Deze koers biedt een strategie en handelingsperspectief voor het waterschap over hoe om te gaan met toenemende neerslagextremen.

We beschikken voor ons beheergebied over de waterbeelden van een bovenregionale neerslaggebeurtenis (zoals de 'Limburg bui'). Dit is conform landelijke afspraken. Op basis daarvan is ook een gevolgenbeeld vervaardigd. Het project is begeleid door een brede begeleidingsgroep van provincies, gemeenten, Rijkswaterstaat en Veiligheidsregio's.

Meerjarenperspectief (2026-2030)

We willen weerbaarder zijn tegen toenemende neerslagextremen en beter voorbereid op mogelijke situaties van grootschalige wateroverlast als gevolg hiervan. Als waterschap hebben we ook een rol in deze boven-normatieve situaties: op het gebied van kennis en informatie, in het adviseren over mogelijke handelingsperspectieven, in de weging van het waterbelang ([ruimtelijke ordening](#)) en in de crisisbeheersing. Wij zijn goed voorbereid op calamiteiten als gevolg van weersextremen door kennis te hebben over hoe ons watersysteem functioneert bij extreme neerslagsituaties.

Veilig gebied (hoofdstuk 3 in PPN)

Nieuwe ontwikkelingen voor het thema Veilig gebied

Een belangrijk issue is de stabiliteit en betaalbaarheid van het landelijke HWBP-programma. De waterschappen hebben in 2024 extra middelen beschikbaar gesteld voor de middellange termijn (2030-2036) onder de voorwaarde dat het Rijk dezelfde extra financiële bijdrage als de waterschappen levert; en invulling wordt gegeven aan 7 voorwaarden die ertoe moeten leiden dat het programma effectiever en efficiënter wordt. Dit behelst het toevoegen van €2,5 miljard (landelijk) aan de HWBP-middelen voor de periode 2030 – 2036.

In het kader van de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt besluitvorming voorbereid om eind 2025 besluiten te kunnen nemen over de invulling van de 7 voorwaarden die aan dit besluit verbonden zijn. Dit betreft de onderwerpen: prestaties projecten, innovatie, programmaregie, programmeren en risicoverdeling. De verwachting is dat besluitvorming hierover consequenties voor onze werkwijze gaat hebben, maar ook voor de programmering van onze HWBP-projecten op de wat langere termijn.

Sinds de herintroductie van de bever in Nederland eind jaren '80 neemt het aantal bevers gestaag toe. We zien inmiddels vrijwel overal in ons werkgebied sporen, burchten en de bever zelf. De groei van de beverpopulatie is voor de natuur een goede ontwikkeling. Echter kan bij het graven in een waterkering de veiligheid in het geding komen. Dit risico neemt met de toename van de beverpopulatie gestaag toe.

'Water en bodem sturend' is ons nationaal beleid geworden. Deze ontwikkeling biedt goede aanknopingspunten om onze rol in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting te versterken. In de komende periode werken we dit verder uit.

De zorgplicht voor de Waterkeringen is sinds 2016 ingevoerd. De landelijke strategie voor de zorgplicht wordt landelijk herijkt, onder de noemer 'Zorgplicht Centraal'. Een aantal onderwerpen zijn toegevoegd. Beoordelen (LBO; [Landelijke Beoordelingsronde Overstromingskans](#)) is als activiteit benoemd en de positie van het kader in relatie tot meerlaagsveiligheid is toegelicht. Cyberveiligheid is als onderwerp toegevoegd bij de Activiteit Object- en systeembeveiliging met verwijzing naar de Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO). De consequenties hiervan worden voor onze organisatie de komende periode inzichtelijk gemaakt.

We zien dat de inspanning die we doen voor de monitoring van onze waterkeringen (waterstanden, waterspanningen) in het kader van de zorgplicht toeneemt. Monitoring vergroot ons inzicht in de waterkeringen. Dit is belangrijk in situaties van hoogwater, maar de inzichten in het gedrag van de kering dragen ook bij aan de doelmatigheid van beheer- en versterkingsmaatregelen. Dit wordt voor de komende periode verder uitgewerkt en geïmplementeerd.

Beheer op Maat

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Voor de komende jaren werken we aan een geactualiseerd beleidskader voor de Rijnstrangendijken. Ook zorgen we dat we voldoen aan het landelijk kader zorgplicht en de daarbij geldende basiseisen; we onderhouden de keringen en kunstwerken risico gestuurd. We zijn en blijven aangesloten bij de landelijke organisatie die in 2027 de muskusrat heeft teruggedrongen tot de landsgrens. Voor de bever verwachten we vanaf 2026 aan de slag te gaan met implementatie van een nieuwe landelijke richtlijn beverbeheer.

Inzicht in sterke keringen

Meerjarenperspectief (2026-2030)

De focus in de volgende beoordelingsronde (LBO2) ligt op continu inzicht in overstromingsrisico's, waarbij de beoordeling onderdeel vormt van de monitoring en het basisinstrumentarium continu door ontwikkelt. We werken dus landelijk toe naar continu inzicht in de sterkte van de waterkeringen. De nieuwe beoordelingsronde gaat lopen vanaf 2026 als exploitatieproject. De regionale keringen zijn recent getoetst.

Versterkingen waterkeringen

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Onze HWBP-projecten liggen op koers voor het behalen van de doelstellingen uit het WBP en daarmee ook de landelijke doelstellingen. In 2025 en 2027 zijn respectievelijk de projecten Grutbroek en Rijnkade afgerond. We hebben daarmee 3,5 km versterkt. De landelijke HWBP-programmering kan invloed hebben op de fasering van onze projecten, de komende 4-5 jaar zal de impact naar verwachting nog beperkt zijn. De lopende planuitwerkingen en verkenningen gaan we niet stilzetten.

Gemaakte afspraak met de provincie is dat de versterkingsopgave stroomkanaal Hackfort in 2030 gereed is. Voor deze opgave maken we een plan van aanpak, deze stemmen we af met de provincie.

Aangrenzend areaal

Meerjarenperspectief (2026-2030)

In 2025 is het nieuwe programma Ruimte voor de Rivier 2.0 gestart. In 2026 worden de eerste besluiten verwacht, waaronder een besluit over de ruimtelijke reserveringen voor rivierverruimingsmaatregelen.

We zetten ons in voor een gezamenlijke Duits-Nederlandse hoogwaterstrategie in 2027. In 2027 hebben we gezamenlijk inzicht in de grensoverschrijdende overstromingsrisico's en hebben we onze (bestuurlijke) grensoverschrijdende samenwerking verbeterd.

Vanuit water en bodem sturend volgt een landelijke handreiking voor ruimtereserveringen in het profiel van vrije ruimte. Deze handreiking moet het waterschap zelf vertalen en implementeren vanaf 2026.

Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening

Meerjarenperspectief (2026-2030)

We hebben een actueel overzicht van de opgaven van onze partners en weten waar meekoppelkansen zich voordoen.

We hebben in 2026 met gemeenten de stresstesten geactualiseerd waarvan een overstroming onderdeel is. In 2027 zijn alle plannen van derden getoetst volgens de nieuwe watertoets methodiek en duurzaam ruimtelijk ingepast.

We versterken onze rol in de ruimtelijke ordening, mede op basis van het landelijke beleid en kader voor Water en Bodem sturend (implementatie handreiking profiel van vrije ruimte) en onze vastgestelde Koers Stad en Dorp.

Overstromingsinformatie

Meerjarenperspectief (2026-2030)

In 2027 hebben we gebiedsdekkende en actuele overstromingsmodellen voor alle gebieden beschermd door een primaire waterkering. We geven invulling aan de overstromingsbeheerplannen van de EU Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) door middel

van ons dijkversterkingsprogramma, de calamiteitenorganisatie en door het actueel houden van overstromingsinformatie.

Gezonde Leefomgeving (hoofdstuk 3 in PPN)

Het thema Gezonde Leefomgeving en de doelen onder dit thema, raken soms specifieke aan het watersysteem en/of de afvalwaterketen. Waar dit het geval is wordt dit in de navolgende paragrafen onder het meerjarenperspectief geduid.

Nieuwe beleidsontwikkelingen voor het Thema Gezonde leefomgeving

Extra impuls op tijdig halen KRW doelen

Eind 2024 is het Koepelrapport van de landelijke KRW Tussenevaluatie gereedgekomen. Hierin is nogmaals duidelijk geworden dat de KRW doelen niet overal gehaald worden. Waterschap Rijn en IJssel heeft als vervolg daarop een eigen feitendocument vastgesteld dat in 2025 bestuurlijk is vastgesteld. Op basis daarvan zijn aanvullende activiteiten in gang gezet om doelbereik dichterbij te brengen. Dit betreft vooral nadere studies om maatregelen, die investeringen vragen, voor de volgende planperiode voor te bereiden. Daarnaast zorgen we ervoor dat de vergunningen voor directe lozingen op het regionale oppervlaktewater, waar het waterschap bevoegd gezag is, KRW-proof zijn. In samenwerking met gemeentes en omgevingsdiensten dragen we bij aan het reduceren van emissies van stoffen uit de afvalwaterketen en het KRW-proof maken van vergunningen van indirecte lozingen. Tot slot hebben we het monitoringprogramma uitgebreid om op waterlichaam niveau een beter beeld te krijgen van de toestand. Deze activiteiten lopen door in 2026 en 2027. Voor de verdere uitvoering van de activiteiten n.a.v. de KRW-tussenevaluatie, is de inschatting dat we ook voor 2026 aanvullende middelen nodig hebben. Hiertoe is wederom een stelpost opgenomen.

We zullen, naast het uitvoeren van de maatregelen die al geprogrammeerd zijn (WBP 2022-2027), werken aan dossiervorming om de doelen die niet gehaald zijn te verantwoorden. De KRW kent hiervoor een beperkt aantal uitzonderingsgronden. Of en hoe we hier gebruik van kunnen maken wordt dit en loop volgend jaar duidelijk aan de hand van hiervoor opgestelde handreikingen.

Richtlijn Stedelijk Afvalwater

Vanaf januari 2025 is de (herziene) Richtlijn Stedelijk Afvalwater van kracht. Voor de volgende planperiode(s) heeft deze richtlijn aanzienlijke invloed op het investeringsvolume voor onze zuiveringen (aanvullende effluenteisen ten aanzien van nutriënten en organische microverontreinigingen). De nutriënten opgave zijn naar verwachting uitvoerbaar. Ten aanzien van verwijdering van de organische microverontreinigingen is nog veel onduidelijkheid. De opgave geldt minimaal voor de drie grootste zuiveringen (volgens de Richtlijn moeten zuiveringen groter dan 150.000 i.e. een 4^e zuiveringstrap krijgen) en wellicht ook voor een aantal kleinere. Nadere uitwerking van de Richtlijn in de Nederlandse wetgeving moet via een risicoanalyse duidelijk maken voor welke zuiveringen een aanvullende zuiveringstrap voor organische microverontreinigingen nodig is. In 2025 voeren we een eerste globale impactanalyse uit.

Ook de implementatie van de EU-bodemrichtlijn is, vanwege de relatie met baggerwerkzaamheden en de impact van bodemgesteldheid op waterkwantiteit en waterkwaliteitsdoelen, relevant voor de waterschapsdoelen.

Ruimte voor Landbouw en Natuur

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) bood mogelijkheden om waterkwaliteitsdoelen via integrale gebiedsprocessen te realiseren. Dit programma is vervangen door het programma Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN). De financiële

middelen in dit programma zijn beperkt en het is nog niet duidelijk of en hoe het waterschap hiervan gebruik kan maken om watermaatregelen in het gebied (mede) te financieren.

Ontwikkelingen in de omgeving

Ook in het gebied van Rijn en IJssel komen extra woningen (bijvoorbeeld in Doetinchem) daarnaast zijn er plannen voor nieuwe bedrijventerreinen (o.a. Winterswijk). Dit betekent dat het aanbod van stedelijk afvalwater toe gaat nemen, waar de zuiveringen van Rijn en IJssel niet op zijn ingericht. Daarnaast betekent het een extra druk op het realiseren van KRW-doelen.

Het stikstofdossier geeft onzekerheden in de vergunningverlening voor onze realisatieprojecten.

Beheer en onderhoud van watergangen en afvalwaterketen

Met een goed beheer en onderhoud, dat past bij de ruimtelijk toegekende functies leveren we een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de (ecologische) KRW-doelen. In de omgeving van Winterswijk (Achterhoeks plateau) ligt de grootste opgave om, door middel van het gebiedsproces, de benodigde maatregelen verder te ontwikkelen en uit te voeren. De bestaande assets in de afvalwaterketen vergen onderhoud en reguliere vervanging.

Meerjarenperspectief watersysteem (2026-2030)

In 2023 is het plaagsoortenbeleid door het College van D&H vastgesteld. In de komende jaren wordt toegewerkt naar een verdubbeling van het bestrijdingsbudget. Dit is echter alleen zinvol als onze omgevingspartners ook actiever worden. We streven ernaar de provincie meer regie te laten voeren; dit is ook haar (wettelijke) taak. In het westen van het land zien we dat de Amerikaanse rivierkreeft in toenemende mate voor problemen zorgt. Formeel is bestrijding van deze exoot een taak voor het Rijk, maar we zien dat dit nog beperkt wordt opgepakt. Waterschappen in het westen zijn zich aan het mobiliseren om het probleem aan te kaarten, daar haken wij op aan.

De verwachting is dat als we nu niets doen, het ook bij ons een groot thema gaat worden.

Meerjarenperspectief afvalwaterketen (2026-2030)

Binnen de waterketen wordt voorzien dat er mogelijk aanpassingen nodig zijn op RWZI Holten en Etten, om te blijven voldoen aan de vergunningseisen. Als waterschap willen we een afvalwaterketen realiseren met een flexibele en circulaire infrastructuur passend bij de ontwikkelingen en opgaven van de omgeving. Daarnaast nemen de opgaven toe, maar is de beschikbare capaciteit schaars. Het waterschap heeft op basis van de visie Waterketen 2050 en de doorontwikkeling van de lange termijn asset planning (LTAP) de koers waterketen opgesteld. De LTAP laat zien dat de komende jaren een toename zal zijn van de investeringen voor instandhouding. In het proces van de Koers Waterketen is dit in beeld gebracht en worden keuzes de komende jaren bestuurlijk voorgelegd. Dit wordt geborgd in de tweejaarlijkse investeringsvoorstellen voor Waterketen op orde. De overall koers voor de waterketen is gereed en is nader uitgewerkt per zuiveringskring als basis voor het planvormingsproces.

Met Zicht op elke Druppel kan een gedetailleerd beeld verkregen over de samenstelling en herkomst van het (afval)water. Door onze eigen data, verreikt met het uitbreiden van het meetnet, te combineren met data van derden kan de keten efficiënter gestuurd worden. De slimme gemalenregeling Winterswijk is bezig met de laatste fase van de uitrol. Vanuit de gekozen digitale strategie wordt ook uitrol van de slimme gemalenregeling naar andere zuiveringen voorzien.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Komende jaren wordt verder invulling gegeven aan de opvolging van de KRW Tussenevaluatie. Dit biedt enerzijds de basis voor de verantwoording van doelbereik als onderdeel van het nieuwe WBP, anderzijds vormt het de basis voor het nemen van aanvullende maatregelen in de volgende planperiode.

Meerjarenperspectief watersysteem (2026-2030)

In 2026 en 2027 gaan we onverminderd door met het nemen van de resterende maatregelen op het Achterhoeks Plateau en in de Grote Beek.

In 2025 wordt het resterende doelgat dat volgt uit de KRW -tussenevaluatie vertaald naar een aanvullende opgave, niet alleen voor het waterschap maar ook voor andere partijen (Rijksoverheid, provincie, gemeenten, landbouw, bedrijven, Duitsland). Voor de biologische doelen wordt in 2025 verkend of en zo ja welke aanvullende inrichtingsmaatregelen genomen kunnen worden om doelbereik dichterbij te brengen. Deze maatregelen worden in 2026 verder uitgewerkt en de bijbehorende investeringen worden meegenomen in de planvorming voor het volgende WBP (2028-2033). Voor de biologie ondersteunende parameters, geldt dat met name ten aanzien van nutriënten nog een bijdrage vanuit de landbouw en vanuit de grensoverschrijdende belasting vanuit Duitsland nodig is.

Het aanvullende monitoringprogramma, dat in 2024 gestart is wordt 2026 en 2027 voortgezet om een fijnmazig beeld te krijgen van de toestand om daarmee genomen maatregelen en nog te nemen maatregelen te kunnen onderbouwen.

Meerjarenperspectief afvalwaterketen (2026-2030)

De aanpassing van de zuiveringen voor de KRW en de benodigde renovatie liggen op schema. Komende jaren zal nog hard gewerkt worden om naast RWZI Winterswijk (technische nazuivering is gereed) ook de natuurlijke nazuivering in Winterswijk en de technische nazuiveringen op RWZI's Ruurlo, Lichtenvoorde, Aalten en Etten aan te passen om invulling te geven aan de KRW-opgave. De verwachting is dat deze maatregelen op tijd gereed zijn.

Ondanks dat de maatregelen zoals geprogrammeerd voor de KRW, op tijd klaar zijn, bestaat de kans dat de chemische doelen van de KRW in het oppervlaktewater niet gehaald worden. Binnen het taakveld van het waterschap zijn vooral de emissies vanuit de afvalwaterketen van belang. Hierbij zijn vooral de indirecte lozingen van bedrijven op het gemeentelijk riool van belang. Bij voorkeur worden maatregelen aan de bron genomen, waar dat kan, in combinatie met aanvullende generieke regelgeving vanuit de Rijksoverheid; in laatste instantie zijn aanpassingen aan de zuivering een mogelijkheid. Hierbij zoeken we enerzijds de samenwerking met partners in de afvalwaterketen (gemeenten, provincies en omgevingsdiensten), anderzijds bekijken we of en hoe het instrumentarium ingezet kan worden dat de Omgevingswet biedt. Dit pakken we op in de keten-aanpak reductie emissies van stoffen uit de afvalwaterketen. In 2025 wordt de aanpak uitgewerkt voor de zuiveringskringen Winterswijk en Etten, daarna wordt de aanpak verder uitgerold naar de overige zuiveringen. Eind 2027 moeten ook de vergunningen voor de RWZI's KRW-proof zijn.

In de ketenaanpak wordt ook de impact van woningbouw en bedrijvigheid op de waterketen, meegenomen, zodra er knelpunten ontstaan in o.a. beschikbare capaciteit worden voorstellen gedaan om dit aan te pakken.

De ketenaanpak, gecombineerd met de Koers Stad en Dorp maakt dat de interactie met de gemeenten aanzienlijk groter wordt dan nu het geval is.

Natuurwateren

Bijstelling op de prioritering: voor de projecten wordt in de prioritering voorrang gegeven aan de projecten die bijdragen aan de KRW-doelstellingen; andere (natuur)ambities of doelen voor overige wateren worden alleen integraal meegenomen als deze de deadline van 2027 niet in gevaar brengen.

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Komend jaar moeten de projecten voor de Natuurwateren, na vaststelling van de feitenbladen door de provincie, verder worden uitgewerkt en geprogrammeerd. Deze programmering is mede afhankelijk van cofinanciering door de provincie.

Richtlijn Stedelijk Afvalwater

Meerjarenperspectief afvalwaterketen (2026-2030)

De Richtlijn Stedelijk Afvalwater krijgt een plek in het nieuwe WBP. Op basis van een eerste impact analyse moet 2026-2027 het investeringsprogramma voor de aanvullende zuiveringsstappen opgesteld worden om de volgende planperiode het eerste (grootschalige) project op te kunnen pakken. Daarnaast verdient het asset management van de bestaande infrastructuur extra aandacht. Regionale ontwikkelingen die leiden tot vergroting in het aanbod van afvalwater, kunnen niet meer altijd verwerkt worden door de RWZI's (kwantitatief en kwalitatief). Hiervoor is planvorming nodig of en in hoeverre het extra aanbod in afvalwater gefaciliteerd kan worden.

Biodiversiteit

Meerjarenperspectief (2026-2030)

In de PPN 2024 is deze ambitie toegevoegd naar aanleiding van vaststelling van de ambitie Biodiversiteit en Visie op onderhoudspaden.

Diverse biodiversiteitsprojecten zijn in ontwikkeling en/of uitvoering. We hebben nog niet kunnen starten met de pilot 70 km brede onderhoudspaden, vanwege organisatorische ontwikkelingen. Ook heeft de juridische uitwerking van arrangementen de nodige tijd gevraagd.

Circulair & Klimaatneutraliteit (hoofdstuk 3 in PPN)

Circulaire economie

Vertretpunt vormt het Nationaal Grondstoffenakkoord met als doel een volledig circulaire economie in Nederland in 2050. In de visie en strategie C&KN is deze doelstelling doorvertaald naar waterschap Rijn en IJssel, rekening houdend met sectorale ontwikkelingen en afspraken. Lijn is dat het waterschap in de pas gaat lopen met de afspraken uit het Grondstoffenakkoord en meer legt nadruk op onderscheidende waterschap activiteiten met een hoge impact op de circulariteit (milieuoetafdruk).

De verwachting is dat het karakter van circulariteit in de toekomst harder (juridisch) verankerd wordt, doordat er meer concrete (nationale) doelen en regelgeving komen.

Circulair inkopen en werken

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Voor circulair inkopen en werken hebben we in de strategie opgenomen om een transitie in te zetten naar circulair bouwen. Hiervoor is een plan van aanpak uitgewerkt. Onderdeel van dit plan is een overzicht te maken van de realisatieprojecten en de mate waarin er per project kansen zijn voor circulair en klimaatneutraal bouwen. Dit overzicht is gemaakt en wordt toegepast bij de start en uitvoering van projecten. Daar waar impact kan worden gerealiseerd met C&KN bouwen, komt dit terug in de investeringsvoorstellen voor deze projecten. Door het geheel aan activiteiten te coördineren en monitoren worden kennis en ervaringen uitgewisseld, zowel binnen het waterschap als tussen waterschappen onderling.

Grondstoffen

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Vanuit de principes van een circulaire economie wil je zo min mogelijk gebruik maken van eindige grondstoffen en wil je reststromen zoveel mogelijk verwaarden. Landelijk is afgesproken in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen met 50% te reduceren. Dit geldt zowel voor grondstoffen die nodig zijn voor de bouw en het beheer van de infrastructuur als grondstoffen die nodig zijn voor de dagelijkse beheertaken van het waterschap waaronder hulpstoffen voor de zuivering van afvalwater.

Onderscheidende activiteit van de waterschappen is de winning van grondstoffen uit afvalwater en het watersysteem. Naast de winning van Kaumera en nuttige toepassing van biomassa, is in 2025 besloten de winning van stikstof verder uit te werken voor de RWZI InnoFase/Duiven met cofinanciering vanuit het nationaal Groeifonds.

Naast het project gericht op terugwinning van stikstof heeft waterschap Rijn en IJssel drie andere projecten in het Groeifondsproject Uppwater. Samen met de andere Rijn Oost waterschappen is het streven in de periode tot en met 2028 10 innovatieve technologieën te realiseren op praktijkschaal via demonstratieprojecten. Dit jaar dient hiervoor de gezamenlijke strategie te worden geconcretiseerd, inclusief bestuurlijk commitment per project. Dit kan ook betekenen dat bijsturing nodig is in het totale projectenportfolio. Indien dit het geval is, wordt dit bestuurlijk geagendeerd. Een voorbeeld dat actueel is, betreft de mogelijke locatiewijziging van het project RWZI van de toekomst (project Aalten).

Indien benutting van Groeifondsmiddelen verlaagd wordt, volgen beoogde initiatieven waarschijnlijk alsnog, maar op een later moment in de tijd en zonder cofinanciering. Dit betekent dat doelrealisatie voor circulariteit binnen de planperiode afneemt en het leereffect voor de organisatie later komt.

Water op maat (water als grondstof)

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Grondstof van het waterschap dat steeds meer aandacht krijgt is water, ingegeven door de toenemende droge zomers. Bij de uitwerking van plannen voor RWZI's worden kansen voor levering van water op maat actief beschouwd, minimaal voor de RWZI's met een opgave voor de KRW. Voor de RWZI Aalten is op 7 mei 2024 ingestemd met een pilotonderzoek naar de 'RWZI van de toekomst'. Doel hiervan is integraal bij te dragen aan de doelen voor klimaatrobuust gebied, gezonde leefomgeving, circulariteit en klimaatneutraliteit. Na uitvoering van de pilot is de benodigde informatie beschikbaar om te komen tot een keuze voor ontwerp in realisatie, in Aalten of eventueel elders.

Klimaatneutraliteit

Het waterschap heeft in september 2023 voor het thema klimaatneutraliteit (en circulaire economie) een visie en strategie vastgesteld. Deze strategie richt zich op reductie van broeikasgasemissie (CO₂-emissie) en opwekking van duurzame energie (energieneutraal).

Energieneutraliteit

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Het waterschap zet in op energieneutraliteit via energiebesparing en een mix van duurzame energieopwekking. Voor de ontwikkeling van een turbine in Zutphen loopt momenteel een procedure bij de Raad van State die naar verwachting in kwartaal 2 2025 zal zijn afgehandeld. Naast windenergie wordt ingezet op extra biogasproductie op de RWZI's Olburgen (gereed) en Duiven/InnoFase (in ontwikkeling). Uitbreiding van zonne-energie wordt beoogd op enkele RWZI's en het hoofdkantoor. Voor energiebesparing wordt ingezet op het wijzigen van de beluchting op RWZI Etten en de verlichting van het kantoor.

De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater heeft effect op onze energiebehoefte. De mate waarin is nog onzeker maar de energiebehoefte kan met 20-40% toenemen in de periode 2030-2040. Wil het waterschap ook in de toekomst energieneutraal blijven dan is uitbreiding van duurzame energieopwekking noodzakelijk. Om hierop voor te sorteren loopt in Duiven een verkenning om extra windenergie te ontwikkelen (AB besluit maart 2024).

Netcongestie is inmiddels een groot risico geworden. Netcongestie legt beperkingen op voor toekomstige aanpassingen op RWZI's zoals opwek van duurzame energie, uitfasen WKK's en extra zuiveringstrappen. Door klimaatverandering is bij tientallen gemalen en enkele RWZI's het gecontracteerde vermogen niet meer voldoende en is uitbreiding noodzakelijk. Netbeheerders zijn niet in staat om op korte termijn extra capaciteit beschikbaar te stellen. Uitbreiding van vermogen kent doorlooptijden van 5 tot 10 jaar of langer. Wil het waterschap minder afhankelijk zijn van netuitbreiding door netbeheerders dan moeten we zelf een actievere rol pakken. Denk hierbij aan opslag van energie, ontwikkelen van energiehub's, flexibele contracten met netbeheerders en energiemanagementsystemen waarbij onze processen meer gestuurd worden op aanbod van energie. Deze actievere rol vraagt innovatieve denkracht en investeringen. Momenteel wordt inzichtelijk gemaakt welke oplossingen eventueel mogelijk zijn op netcongestielocaties.

Emissiereductie broeikasgassen

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Methaan en lachgas hebben een groot aandeel in de CO₂ (eq.) voetafdruk van het waterschap. In de strategie C&KN wordt ingezet op het afvangen van methaan (1 RWZI) en een pilot voor lachgasreductie op RWZI Zutphen. De pilot op RWZI Zutphen is inmiddels gestart. Om een beter beeld te krijgen van het handelingsperspectief van methaanemissie in het watersysteem wordt verder onderzoek uitgevoerd, voornamelijk gecoördineerd door de Unie van Waterschappen. Dit is een traject dat meer tijd en onderzoek vergt.

Om CO₂-emissie van fossiele brandstoffen te verlagen wordt verder ingezet op duurzaam verwarmen van buitenlocaties en verduurzaming van het wagenpark.

Klimaatneutraal inkopen en werken

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Voor circulair inkopen en werken hebben we in de strategie opgenomen om een transitie in te zetten naar klimaatneutraal (en circulair) bouwen. Deze transitie is beschreven bij de paragraaf Circulair inkopen en werken.

Inzet energietransitie in de regio

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Waterschap Rijn en IJssel neemt deel aan de Regionale Energie Strategieën (RES'en). Nu de RES'en zich in een fase van "ruimtelijke ordening" bevinden neemt het waterschap een minder actieve rol aan.

We blijven derden faciliteren om op eigendommen van het waterschap duurzame energie op te wekken, echter een kritischere houding wordt aangenomen om efficiënte inzet van mensuren te borgen.

Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie (hoofdstuk 3 in PPN)

Nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Toekomstbestendige en wendbare organisatie

Vitale infrastructuur en risicomanagement

Waterschappen leveren essentiële diensten aan de maatschappij. Vanuit oog voor het maatschappelijk belang en de roerige tijden waarin wij leven verdiept ons waterschap het inzicht in onze weerbaarheid tegen fysieke en digitale dreigingen. Dit wordt ook van ons gevraagd, bijvoorbeeld in nieuwe Europese risicomanagement richtlijnen (CER, NIS2) en vanuit de rijksoverheid waarin de hele maatschappij wordt opgeroepen haar weerbaarheid tegen verstoringen te vergroten. Ons waterschap gebruikt hierbij de genoemde richtlijnen (vertaald in Nederlandse wetgeving: Wet weerbaarheid kritieke entiteiten en Cyberbeveiligingswet) als handvatten. We brengen in beeld in hoeverre we in staat zijn om belangrijke dreigingen op te vangen en of (en hoe) we daarin kunnen en willen verbeteren. Dit benaderen we zowel vanuit onze basistaken (keren en beheren, zuiveren, bedrijfsvoering), als vanuit onze crisisbeheersingsorganisatie.

Huisvestingsconcept

In maart 2025 is het aanvullende krediet verstrekt door het Algemeen Bestuur. De verwachting is dat in mei de aanbesteding voor de verbouwing wordt gepubliceerd. De keuze is gemaakt om in het pand te blijven gedurende de verbouwing en flankerende maatregelen te nemen. Deze uitwerking is gemaakt in een faseringsplan. Het plan ligt momenteel voor advies bij de OR. De wijze waarop er gewerkt gaat worden in de periode dat KR8 van start gaat t/m de verbouwing wordt momenteel uitgewerkt vanuit KR8 in samenwerking met het projectteam van de verbouwing. Deze aanloopperiode is 1 jaar, waarin het pand in de huidige status gebruikt kan worden. In de periode Q4 2026-2028 wordt het pand in 2 jaar verbouwd, waarbij telkens de helft van het pand in gebruik is.

Open & Transparant

Meerjarenperspectief (2026-2030)

We zetten burgers op de eerste plaats. Dit doen we omdat de wet het zegt en omdat inwoners, bedrijven en partners dat willen. Data en informatie moeten makkelijk te vinden en te begrijpen zijn. Onze processen voor het nemen van besluiten zijn duidelijk en we leggen onze acties uit. We luisteren naar onze (interne) klanten en passen onze diensten op hun behoefte aan. Transparantie bevordert niet alleen vertrouwen, maar ook samenwerking en innovatie. Een vernieuwd huisvestingsconcept stimuleert een moderne werkwijze die aansluit bij organisatiedoelen en organisatiewaarden.

Betrouwbaar & Voorspelbaar

Meerjarenperspectief (2026-2030)

We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen. Door voorspelbaar te zijn bouwen we aan vertrouwen. We willen een eenduidige en stabiele bedrijfsvoering bieden. Een bedrijfsvoering waarvan je weet wat je kunt verwachten. We werken binnen de organisatie volgens regels en afspraken die nodig zijn om doelen te bereiken. Onze processen en systemen zijn robuust zodat ze bijdragen aan een veilig en sterk waterschap. Een gevolg van een juridificerende maatschappij is dat er steeds meer verantwoording moet worden afgelegd. De invoering van een rechtmatigheidsverantwoording is een wettelijk instrument dat hieraan bijdraagt. Het

vraagt daarnaast ook strategische keuzes hoe we verder willen omgaan met compliance. We willen die kaderstellende afwegingen waardengedreven maken - gericht op effectief handelen binnen wet- en regelgeving (rechtmatigheid) en conform beginselen van goed behoorlijk bestuur (good governance). Rechtmatig werken staat voor een interne organisatie die handelt conform wet- en regelgeving, ethische normen en interne beleidskaders. Dit zorgt ervoor dat alle burgers gelijk behandeld worden en dat er rechtvaardigheid heerst. We verantwoorden hierover. Dit voorkomt willekeur en discriminatie. Good governance wil zeggen met een goed functionerend openbaar bestuur, dat de integriteit borgt en investeert in vertrouwen.

Toekomstgericht werken

Meerjarenperspectief (2026-2030)

We moeten als overheidsorganisatie flexibel zijn. We passen ons aan op de samenleving die verandert. We willen een werkomgeving creëren waarin we medewerkers aanmoedigen om vooruit te denken, nieuwe ideeën te bedenken en zich voor te bereiden de toekomst. Bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheid, technologische ontwikkeling en een krappe arbeidsmarkt. We zetten ons in voor de professionele groei van onze mensen en geven hen de middelen die ze nodig hebben. We denken niet alleen aan vandaag en staan klaar om de uitdagingen van morgen samen aan te pakken. Modern werkgeverschap komt onder andere tot uiting in het huisvestingsconcept, maar is ook een speerpunt in de arbeidsmarktcommunicatie. In de nieuwe strategie "Digitale transformatie" stellen we kaders die moderne manieren van werken stimuleren en hebben we gekozen voor een scenario dat bepalend is voor de dienstverlening van de toekomst. Naast innovatie en functionaliteit spelen ook aspecten als duurzaamheid, gelijkwaardigheid, solidariteit, transparantie, vrijheid.

Strategienota digitale transformatie

Het zuiveren van water, het zorgen voor waterveiligheid en het bewaken van de waterkwaliteit in ons beheergebied doen we vanuit kennis en ervaring, samen met onze omgeving. Werken met data voor inzicht in omstandigheden en scenario's is niet nieuw, maar verandert. We verzamelen gegevens steeds gericht, krijgen meer mogelijkheden voor voorspellende analyse, en passen de kennis die dit oplevert in onze processen toe. We toetsen onze eigen waarneming aan data, we begeleiden en onderbouwen onze besluiten met data en we begrijpen ons gebied en haar inwoners nog beter door data. Datagedreven werken is nodig voor betrouwbaar en toekomstbestendig waterbeheer. Het is onderdeel van ons vakmanschap. We veranderen de manier hoe we onze taken uitvoeren, communiceren, diensten leveren en informatie verwerken. Met het scenario Kotter worden digitale innovaties ingezet om de basistaken en bedrijfsvoering van het waterschap te transformeren, waarbij rekening wordt gehouden met de verandercapaciteit van de huidige organisatie. Voor de realisatie van de ambities uit de strategienota, wordt onder meer ingezet op de implementatie van digitale innovaties, om- en bijscholing van medewerkers en experimenteren in en buiten het Datalab.

Digitale veiligheid

Digitale veiligheid in relatie tot vitale infrastructuur heeft betrekking op Europese wetgeving die nu op nationaal niveau vertaald wordt en consequenties gaat hebben voor ons waterschap. Op dit moment is nog niet duidelijk waar dit onderwerp in de organisatie gaat landen en zijn ook de consequenties nog niet scherp. Naar verwachting wordt dit in de volgende PPN concreter in beeld gebracht.

Kr8

Meerjarenperspectief (2026-2030)

Bij Kr8 streven we naar een organisatie die toekomstbestendig is. Dat wil zeggen: klaar om de groeiende uitdagingen van bijvoorbeeld klimaatverandering, energietransitie, aan te pakken waterkwaliteit en digitale transformatie. We zetten in op een flexibele, slagvaardige structuur die optimaal presteert, duidelijkheid biedt en ruimte schept voor persoonlijke ontwikkeling. Zo behouden we het goede van onze familiecultuur en ondernemerschap, maar worden we wendbaarder en resultaatgerichter. Dat betekent een aanpassing van onze huidige werkcultuur. We moeten sturingslijnen verduidelijken en effectieve teams creëren, waarbij iedere medewerker weet wat er verwacht wordt en zich ondersteund voelt. Door te investeren in kleinere teams en procesgerichte sturing zullen we sneller en efficiënter schakelen. Medewerkers krijgen meer aandacht en ontwikkelingskansen, terwijl de organisatie als geheel doelgerichter wordt. Dit maakt ons beter voorbereid om de huidige en toekomstige ontwikkelingen op topniveau te managen, met oog voor innovatie en samenwerking.

Financiële uitgangspunten en consequenties (hoofdstuk 4 in PPN)

Meerjarig financieel perspectief

SAMENVATTING RIJN EN IJSSEL

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	139.333	145.880	151.638	157.730	164.028	170.533
Exploitatielasten	145.502	149.592	154.605	157.166	160.927	0
Operationeel resultaat	-6.169	-3.712	-2.967	564	3.101	170.533
Dividenden	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	-1.629	828	1.573	5.104	7.641	175.073
Inzet BR Huisvesting	614	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	867	1.483	2.083	2.464	2.865	3.230
Resultaat na inzet BR	-148	2.311	3.656	7.568	10.506	178.303
Bestemmen reserve DFB	2	2.311	3.756	7.568	10.506	178.303
Bestemmen vrije reserve	-150	0	-100	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Belastingopbrengsten	1.909	6.777	8.113	8.382	8.670	9.118
Exploitatielasten	2.558	6.794	3.825	4.816	6.104	171.336
Operationele mutaties	-649	-17	4.288	3.566	2.566	-162.218
Dividenden	1.077	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	428	-17	4.288	3.566	2.566	-162.218

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2026-2030	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	141.242	152.657	159.751	166.112	172.698	179.651
Exploitatielasten	148.060	156.386	158.430	161.982	167.031	171.336
Operationeel resultaat	-6.818	-3.729	1.321	4.130	5.667	8.315
Dividenden	5.617	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	-1.201	811	5.861	8.670	10.207	12.855
Inzet BR Huisvesting	0	0	350	350	350	350
Inzet BR DFB	867	1.483	2.083	2.464	2.865	3.230
Resultaat na inzet BR	-334	2.294	8.294	11.484	13.422	16.435
Bestemmen reserve DFB	144	2.294	8.294	11.484	13.422	16.435
Bestemmen vrije reserve	-478	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	10.661	10.183	10.183	10.183	10.183	10.183
Toevoeging/onttrekking reserve	-478	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	10.183	10.183	10.183	10.183	10.183	10.183
BR Huisvesting per 31-12	5.700	5.700	5.350	5.000	4.650	4.300
BR DFB per 31-12	25.446	26.257	32.468	41.488	52.045	65.250

Opmaat naar begroting en meerjarenraming

De exploitatielasten (exclusief de dividendinkomsten NWB en Waterstromen) en investeringsvolumes worden op basis van voorgaande tabel per taak als uitgangspunt van de Begroting 2026 gebruikt:

- Bruto lasten voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid): € 87,3 mln.
- Bruto baten voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid): € 5,0 mln.

- Netto investeringsvolume van € 24,2 mln. voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid).
- Bruto lasten voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen): € 78,8 mln.
- Bruto baten voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen): € 4,7 mln.
- Netto-investeringsvolume van € 28,5 mln. voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen).

In de volgende tabellen worden de geactualiseerde baten en lasten per taak samengevat.

SAMENVATTING WATERSYSTEEMBEHEER

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	75.037	79.106	82.686	86.522	90.495	94.605
Exploitatielasten	76.356	77.884	79.713	81.983	84.605	0
Operationeel resultaat	-1.319	1.222	2.973	4.539	5.890	94.605
Dividenden	635	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	-684	1.222	2.973	4.539	5.890	94.605
Inzet BR Huisvesting	334	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	352	553	783	1.024	1.284	1.508
Resultaat na inzet BR	2	1.775	3.756	5.563	7.174	96.113
Bestemmen reserve DFB	2	1.775	3.756	5.563	7.174	96.113
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Belastingopbrengsten	431	3.654	4.641	4.816	4.999	5.334
Exploitatielasten	1.116	4.402	4.013	4.459	4.855	92.390
Operationele mutaties	-685	-748	628	357	144	-87.056
Dividenden	539	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	-146	-748	628	357	144	-87.056

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2026-2030	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	75.468	82.760	87.327	91.338	95.494	99.939
Exploitatielasten	77.472	82.286	83.726	86.442	89.460	92.390
Operationeel resultaat	-2.004	474	3.601	4.896	6.034	7.549
Dividenden	1.174	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	-830	474	3.601	4.896	6.034	7.549
Inzet BR Huisvesting	0	0	178	178	178	178
Inzet BR DFB	352	553	783	1.024	1.284	1.508
Resultaat na inzet BR	-478	1.027	4.562	6.098	7.496	9.235
Bestemmen reserve DFB	0	1.027	4.562	6.098	7.496	9.235
Bestemmen vrije reserve	-478	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	3.934	3.456	3.456	3.456	3.456	3.456
Toevoeging/onttrekking reserve	-478	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	3.456	3.456	3.456	3.456	3.456	3.456
BR Huisvesting per 31-12	3.023	3.023	2.845	2.667	2.489	2.311
BR DFB per 31-12	16.103	16.577	20.356	25.430	31.642	39.369

SAMENVATTING ZUIVERINGSBEHEER

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	64.296	66.774	68.952	71.208	73.533	75.928
Exploitatielasten	69.146	71.708	74.892	75.183	76.322	0
Operationeel resultaat	-4.850	-4.934	-5.940	-3.975	-2.789	75.928
Dividenden	3.905	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	-945	-394	-1.400	565	1.751	80.468
Inzet BR Huisvesting	280	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	515	930	1.300	1.440	1.581	1.722
Resultaat na inzet BR	-150	536	-100	2.005	3.332	82.190
Bestemmen reserve DFB	0	536	0	2.005	3.332	82.190
Bestemmen vrije reserve	-150	0	-100	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Belastingopbrengsten	1.478	3.123	3.472	3.566	3.671	3.784
Exploitatielasten	1.442	2.392	-188	357	1.249	78.946
Operationele mutaties	36	731	3.660	3.209	2.422	-75.162
Dividenden	538	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	574	731	3.660	3.209	2.422	-75.162

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2026-2030	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Belastingopbrengsten	65.774	69.897	72.424	74.774	77.204	79.712
Exploitatielasten	70.588	74.100	74.704	75.540	77.571	78.946
Operationeel resultaat	-4.814	-4.203	-2.280	-766	-367	766
Dividenden	4.443	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	-371	337	2.260	3.774	4.173	5.306
Inzet BR Huisvesting	0	0	172	172	172	172
Inzet BR DFB	515	930	1.300	1.440	1.581	1.722
Resultaat na inzet BR	144	1.267	3.732	5.386	5.926	7.200
Bestemmen reserve DFB	144	1.267	3.732	5.386	5.926	7.200
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727
Toevoeging/onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727
BR Huisvesting per 31-12	2.677	2.677	2.505	2.333	2.161	1.989
BR DFB per 31-12	9.343	9.680	12.112	16.058	20.403	25.881

Per programma

Op grond van de nieuwe Besluit begroting en verantwoording (nBBV) laten we in deze paragraaf ook het verloop van de exploitatielasten en -baten per programma zien. Aansluitende wordt ook het verloop van het investeringsvolume uitgesplitst in uitgaven en cofinanciering per programma weergegeven.

Totale lasten programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Prognose 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	14.924	14.924	15.191	15.563	16.134	16.958	
Totaal baten	57	57	52	43	24	24	
Saldo programma (MJR 2025-2029)	14.867	14.867	15.139	15.520	16.110	16.934	

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Netto lasten		409	989	985	999	943	18.791

bedragen in € 1.000

PPN 2026-2030	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	16.605	16.924	17.984	18.370	18.973	19.756	20.643
Totaal baten	1.738	1.648	1.856	1.865	1.864	1.879	1.852
Saldo programma (PPN 2026-2030)	14.867	15.276	16.128	16.505	17.109	17.877	18.791

Tabel geraamde investeringen programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Saldo programma bruto	29.418	29.184	21.371	22.139	46.604	88.787	110.712
Cofinanciering	-19.089	-20.694	-11.282	-12.557	-32.909	-70.917	-87.655
Investeringsvolume netto	10.329	8.490	10.088	9.582	13.695	17.870	23.057
MJR 2025-2029	10.329	10.329	9.400	10.798	15.695	16.505	

Totale lasten programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Prognose 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	61.918	61.918	63.156	64.464	66.072	67.871	
Totaal baten	429	429	411	271	199	200	
Saldo programma (MJR 2025-2029)	61.489	61.489	62.745	64.193	65.873	67.671	

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Netto lasten		707	3.413	3.028	3.460	3.912	73.599

bedragen in € 1.000

PPN 2026-2030	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	64.573	65.056	69.355	70.330	72.400	74.688	76.490
Totaal baten	3.084	2.860	3.197	3.109	3.067	3.105	2.891
Saldo programma (PPN 2026-2030)	61.489	62.196	66.158	67.221	69.333	71.583	73.599

Tabel geraamde investeringen programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Saldo programma bruto	17.165	18.002	19.279	23.458	24.948	21.821	21.855
Cofinanciering	-4.701	-4.701	-5.201	-5.600	-7.624	-8.248	-8.500
Totaal programma netto	12.465	13.301	14.078	17.858	17.324	13.573	13.355
MJR 2025-2029	12.465	12.465	15.234	16.480	14.744	13.164	

Totale lasten programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2025-2029	Begroting 2025	Prognose 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	70.649	70.649	73.208	76.610	77.171	78.321	
Totaal baten	1.503	1.503	1.500	1.718	1.988	1.999	
Saldo programma (MJR 2025-2029)	69.146	69.146	71.708	74.892	75.183	76.322	

Mutaties BURAP 2025-1 en PPN

Netto lasten		1.442	2.392	-188	357	1.249	78.946

bedragen in € 1.000

PPN 2026-2030	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totaal lasten	73.218	74.934	78.842	79.697	80.819	82.892	84.083
Totaal baten	4.072	4.346	4.742	4.993	5.279	5.321	5.137
Saldo programma (PPN 2026-2030)	69.146	70.588	74.100	74.704	75.540	77.571	78.946

Tabel geraamde investeringen programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Saldo programma bruto	16.817	17.770	29.372	32.542	19.378	17.337	16.543
Cofinanciering	-300	-586	-900	-1.300	-1.100	-300	0
Investeringsvolume netto	16.517	17.184	28.472	31.242	18.278	17.037	16.543
MJR 2025-2029	16.517	16.517	29.711	29.992	15.637	16.698	

Het Vaarwegbeheer wordt in opdracht en namens de provincie Gelderland uitgevoerd. De exploitatielasten worden volledig door de provincie gecompenseerd. Dit geldt ook voor het investeringsvolume dat we voor deze taak uitgeven.

Tabel geraamde investeringen Vaarwegen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2025	Prognose 2025-1	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1. Vaarwegen	3.011	3.370	570	0	0	0	0
Cofinanciering	-3.011	-3.370	-570	0	0	0	0
Investeringsvolume netto	0	0	0	0	0	0	0
MJR 2025-2029	0	0	0	0	0	0	

Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten is de saldering van de belastingheffing verminderd met de posten voor *kwijtschelding* en *oninbaar*. Deze zullen per slot van rekening niet worden geïnd.